

**Euroopa
Andmekaitse nõukogu ja
Euroopa
Andmekaitseinspektori
ühisarvamus 2/2022, mis
käsitleb Euroopa Parlamendi
ja nõukogu ettepanekut
ühtlustatud õigusnormide
kohta, millega reguleeritakse
õiglast juurdepääsu
andmetele ja andmete
kasutamist (andmemäärus)**

Vastu võetud 4. mail 2022

Seepärast tuleb isikute õiguste tõhusaks suurendamiseks nende isikuandmete üle täpsustada ettepaneku artikli 2 punktis 5 sätestatud „kasutaja“ mõistet kogu teksti ulatuses järgmiselt: a) lisada kasutajate määratlusele „ja andmesubjektid“, b) eristada selgesti olukordi, kus kasutaja on andmesubjekt, olukordadest, kus kasutaja ei ole andmesubjekt.

Lisaks soovitavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor täpsustada, et kui kasutaja ei ole andmesubjekt, tehakse toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud mis tahes isikuandmed kasutajale kättesaadavaks vaid eelkõige kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitega 6 ja 9 ning tingimusel, et asjakohasel juhul on täidetud e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 nõuded. Samad kaalutlused kehtivad andmete kättesaadavaks tegemisel kolmandatele isikutele, kui seda taotleb ärikasutaja.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad vajadust tagada andmetele juurdepääs, nende kasutamise ja jagamise õigus kasutajatele, kes ei ole andmesubjektid, samuti kolmandatele isikutele ja andmevaldajatele täielikus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse, ELi isikuandmete kaitse määruse ja e-privatsuse direktiivi kõikide sätetega; muu hulgas teavitatakse andmesubjektide vastutavate töötajate juurdepääsust nende isikuandmetele ning soodustatakse andmesubjektide õiguste kasutamist vastutavate töötajate poolt. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor tuletavad ühtlasi meelde, et oluline on tagada isikuandmete mis tahes edasise töötlemise vastavus eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikega 4 ning, võttes konkreetselt arvesse võimalust teha automatiseeritud töötlusel põhinevaid otsuseid, sh profiilanalüüsi, isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 sätestatud asjaomaste kohustustega.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitavad lisada ettepanekusse ka toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud isikuandmete kasutamise selged piirangud (kui neid kasutavad muud üksused, kes ei ole andmesubjektid) – eelkõige kui andmed võimaldavad tõenäoliselt teha täpseid järeldusi andmesubjektide eraelu kohta või nendega kaasneb muul moel suur oht asjaomaste isikute õigustele ja vabadustele. Eelkõige soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp kehtestada selged piirangud seoses isikuandmete kasutamisega toote või sellega seotud teenuste kasutamisel otseturunduse või reklaami otstarbeks, töötajate jälgimiseks, krediidihindamiseks või tervisekindlustuse kriteeriumidele vastavuse määramiseks, samuti kindlustuspreemiate arvutamiseks või muutmiseks. Soovitus ei mõjuta mis tahes lisapiirangute kehtestamist, mis võib olla asjakohane näiteks haavatavate isikute, eelkõige alaealiste kaitseks või teatavate andmeliikide erilise tundlikkuse tõttu (nt meditsiiniseadme kasutamise andmed või biomeetrilised andmed) ja andmekaitsealaste liidu õigusaktide pakutava kaitse tõttu.

2. Kohustus teha andmed kättesaadavaks „erakorralise vajaduse“ korral

Seoses ettepaneku V peatükiga on Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor tõsiselt mures, kas kohustus teha andmed „erakorralise vajaduse“ korral kättesaadavaks avaliku sektori asutustele ning liidu institutsioonidele, asutustele või organitele on õiguspärane, vajalik ja proportsionaalne.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor tuletavad meelde, et isikuandmetega seotud õiguse mis tahes piirangul peab olema õiguslik alus, mis on mõistlikult kättesaadav ja ettenähtav ning sõnastatud selle ulatuse mõistmiseks piisavalt täpselt. Vastavalt vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttele peab õiguslik alus määratlema ka pädevate asutuste volituste teostamise ulatuse ja viisi ning lisada tuleb piisavad meetmed inimete kaitsmiseks omavolilise sekkumise eest.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et juurdepääsu õigustavad asjaolud ei ole kitsalt piiritletud, ning on arvamisel, et seadusandja peaks hädaolukorra või erakorralise vajaduse aluse palju rangemalt määratlema. Veelgi enam, Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor peavad

vajalikuks jätta teatavad avaliku sektori asutused ning liidu institutsioonid, asutused ja organid V peatüki reguleerimisalast välja ning neil peaks olema võimalik kohustada andmevaldajaid andmeid kättesaadavaks tegema vaid vastavalt valdkondlikes õigusaktides sätestatud volitustele.

3. Rakendamine ja täitmise tagamine

Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu tegevushäirete ohule, mis võib tuleneda sellest, kui ettepaneku rakendamise ja selle täitmise tagamise eest määratakse vastutama mitu pädevat asutust. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad tõsist muret selle pärast, et kuna kõnealune juhtimisraamistik on nii organisatsioonidele kui ka andmesubjektidele keerukas ja segane, tooks see kogu liidus kaasa regulatiivseid erinevusi ning kahjustaks seeläbi järelevalve ja täitmise tagamise järjepidevust.

Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor väljendavad heameelt selle üle, et andmekaitse järelevalveasutused on määratud pädevateks asutusteks, kes vastutavad ettepaneku kohaldamise järelevalve eest seoses isikuandmete kaitsega. See on oluline, et vältida vigu ja võimalikke vastuolusid ettepaneku ja andmekaitsealaste õigusaktide sätete vahel ning et säilitada Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 16 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8 sätestatud isikuandmete kaitse põhiõigus.

Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor paluvad kaasseadusandjatel ühtlasi määrata liikmesriikide andmekaitse järelevalveasutused ettepaneku kohaselt koordineerivateks pädevateks asutusteks. Andmekaitse järelevalveasutustel on ainuomane õigusala ja tehniline oskusteave, millega tagatakse andmete töötlemise nõuetele vastavus. Lisaks arvavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kuna isikuandmete kaitse üldmäärust kohaldatakse juhul, kui andmekogumis sisalduvad isikuandmed ja isikustamata andmed on lahutamatu seotud, peaks andmekaitseasutuste roll ettepaneku juhtimisraamistikus alles jääma.

Võttes arvesse Euroopa Andmekaitseinspektori järelevalverolli liidu institutsioonide, organite ja asutuste andmekaitseasutusena ning asjaolu, et mõni liidu institutsioon, organ ja asutus võib ettepaneku tähenduses olla samuti kasutaja või andmevaldaja, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada viite Euroopa Andmekaitseinspektorile kui pädevale asutusele, kes teeb järelevalvet kogu ettepaneku rakendamise üle ulatuses, mis puudutab liidu institutsioone, organeid ja asutusi.

Sisukord

1	Taust.....	6
2	Arvamuse kohaldamisala.....	7
3	Hinnang.....	7
3.1	Üldised märkused	7
3.2	Ettepaneku koostoime ELi andmekaitsealaste õigusaktidega.....	9
3.3	Ettepaneku koostoime digiturgude õigusakti ja andmehaldust käsitleva õigusaktiga	11
3.4	Üldsätted (ettepaneku I peatükk)	13
3.4.1	Artikkel 1. Reguleerimisese ja kohaldamisala.....	13
3.4.2	Artikkel 2. Mõisted.....	13
3.5	Andmete jagamine ettevõtjalt tarbijale ja ettevõtjalt ettevõtjale (ettepaneku II peatükk).14	
3.6	Andmete kättesaadavaks tegemise juriidilise kohustusega andmevaldajate kohustused ning ettevõtjate vahelise andmete juurdepääsu ja andmete kasutamisega seotud tingimused (ettepaneku III ja IV peatükk).....	18
3.7	Avaliku sektori asutuste ning liidu institutsioonide, asutuste ja organite juurdepääs andmetele ja andmete kasutamine nende poolt (V peatükk)	21
3.8	Rahvusvahelises kontekstis kohaldatavad isikustamata andmete kaitsemeetmed (ettepaneku VII peatükk).....	26
3.9	Rakendamine ja täitmise tagamine (ettepaneku IX peatükk).....	26

Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor

Võttes arvesse 23. oktoobri 2018. aasta määruse (EL) 2018/1725 (mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ) artikli 42 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokoll nr 37, mida on muudetud 6. juuli 2018. aasta EMP ühiskomitee otsusega nr 154/2018,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ÜHISARVAMUSE

1 TAUST

1. Andmemääruse ettepanek (edaspidi „ettepanek“) kehtestatakse vastavalt „Euroopa andmestrategie“ teatisele (edaspidi „andmestrategie“)¹.
2. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, komisjon öeldut, et „kodanikud usaldavad andmepõhiseid uuendusi ja võtavad need kasutusele ainult juhul, kui nad on veendunud, et ELis järgitakse isikuandmete jagamisel täielikult ELi rangeid andmekaitse norme“².
3. Seletuskirja kohaselt on ettepanek „oluline tugisammas ja teine suur algatus, mis andmestrategie välja kuulutati. Eelkõige aitab see luua valdkondadevahelise juhtimisraamistiku andmete juurdepääsuks ja andmete kasutamiseks, võttes vastu õigusakte andmemajanduses osalejate vahelisi suhteid mõjutavates küsimustes, et pakkuda stiimuleid sektoritevaheliseks horisontaalseks andmete jagamiseks“. Ettepaneku konkreetsed eesmärgid on järgmised:
 - hõlbustada tarbijate ja ettevõtjate juurdepääsu andmetele ja nende kasutamist, säilitades samal ajal stiimulid investeerida andmete kaudu väärtuse loomise võimalustesse;
 - sätestada ettevõtete valduses olevate andmete kasutamine avaliku sektori asutuste ja liidu institutsioonide, organite või asutuste poolt teatavates olukordades, kus on erakorraline andmevajadus;
 - hõlbustada pilv- ja servtöötuse teenuste vahetamist;
 - kehtestada kaitsemeetmed ebaseadusliku, teavitamiseta andmeedastuse vastu pilveteenuse osutajate poolt;
 - näha ette koostalitlusstandardite väljatöötamine eri sektorites taaskasutatavate andmete jaoks³.

¹ Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa andmestrategie“, COM(2020) 66 final.

² Euroopa andmestrategie, sissejuhatus, lk 1.

³ Seletuskiri, lk 3.

2 ARVAMUSE KOHALDAMISALA

4. 23. veebruaril 2022 avaldas komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku ühtlustatud õigusnormide kohta, millega reguleeritakse õiglast juurdepääsu andmetele ja andmete kasutamist (edaspidi „andmemäärus“ või „ettepanek“).
5. 23. veebruaril 2022 taotles komisjon Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamust ettepaneku kohta määruse (EL) 2018/1725 (ELi isikuandmete kaitse määrus) artikli 42 lõike 2 alusel.
6. **Ettepanek on väga oluline üksikisikute põhiõiguste ja vabaduste kaitseks nende isikuandmete töötlemisel. Arvamus piirdub ettepaneku isikuandmetega seotud ja neid hõlmavate aspektidega, mis on üks ettepaneku peamisi tugisambaid.**
7. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt ettepaneku põhjenduse 7 üle, kus on selgesti öeldud, et ettepanek täiendab andmekaitset ja eraelu puutumatust käsitlevaid liidu õigusakte, eelkõige isikuandmete kaitse üldmäärust ja e-privatsuse direktiivi ega piira nende kohaldamist.
8. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et **on vaja tagada liidu õigustiku jätkuv järgimine ja kohaldamine isikuandmete kaitse valdkonnas. Kui ettepaneku kontekstis on tegu isikuandmetega, tuleb ettepaneku õigustekstis vältida mis tahes vigu ja võimalikke vastuolusid isikuandmete kaitse üldmääruse, e-privatsuse direktiivi või ELi isikuandmete kaitse määrusega.** See ei ole oluline üksnes õiguskindluse tagamiseks, vaid ka selleks, et vältida võimalust kahjustada ettepanekuga otseselt või kaudselt põhiõigusi eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklites 7 ja 8 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 16.
9. Kuna ettepanekus (nagu selles ühisarvamuses allpool selgitatud) juhitakse tähelepanu mitmele probleemile seoses eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõigustega, **ei ole selle eesmärk esitada kõikide probleemide ammendav nimekiri ega pakkuda alati välja alternatiivne sõnastus.** Selle asemel on ühisarvamuse eesmärk käsitleda ettepaneku peamisi kriitilisi punkte seoses eraelu puutumatuse ja andmekaitsega.

3 HINNANG

3.1 Üldised märkused

10. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor teadvustavad eesmärki kasutada andmetest saadava teabe potentsiaali, et koguda väärtuslikke teadmisi oluliste ühiste väärtuste ning tervishoiu, teaduse, uuringute ja kliimameetmete valdkonnas. Lisaks rõhutavad nad, et isikuandmete kaitse üldmäärus juba võimaldab seda seoses isikuandmetega.
11. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor teadvustavad ühtlasi, kui oluline on näha ette tegelik andmete ülekandmise õigus, et edendada innovatsiooni ja konkurentsi ning

võimaldada tooteid või nendega seotud teenuseid kasutavatel tarbijatel kontrollida, kuidas toote või sellega seotud teenuse nendepoolisel kasutamisel loodud andmeid kasutatakse⁴.

12. Ettepaneku eesmärk on näha ette ühtlustatud normid, mis käsitlevad toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud andmete kättesaadavaks tegemist toote või teenuse kasutajale ning andmevaldajate poolt andmesaajatele andmete kättesaadavaks tegemist⁵. Seepärast tunnistavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepaneku kavandatud kohaldamisala ei puuduta üksnes isikuandmeid, vaid et seda hakatakse kohaldama nii isiku- kui ka isikustamata andmete suhtes, mis luuakse toodete ja teenuste kasutamisel ettepaneku tähenduses.
13. Samas märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et andmete ülekandmise suurem õigus laieneks **väga erinevatele toodetele ja teenustele, mille tulemusena võiks avalikuks saada väga tundlikku teavet** üksikisikute, sh laste ja muude haavatavate andmesubjektide kohta. Ettepanek käsitleb konkreetselt esemevõrgu ja võrgukäitumise (sh sõidukid, koduseadmed ja tarbekaubad, meditsiini- ja terviseadmed) analüüsi abil loodud andmeid⁶. Nende ühendatud esemete loodud andmeid käsitlevadki ettepanekus kirjeldatud andmetele juurdepääsu õigused ja kohustused. Selle tulemusena võidakse töödelda andmesubjekti kõige isiklikumatest kohtadest ja keskkondadest kogutud andmeid, samuti tundlikke terviseandmeid.
14. Ettepanekus ei tehta andmetele juurdepääsu, nende jagamise ja kasutamise õiguse ulatuse määratlemisel vahet isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 1 määratletud isikuandmete ja muude isikustamata andmete vahel. Lisaks laieneks **õigus andmetele ettepaneku kohaselt juurde pääseda, neid kasutada ja jagada tegelikkuses** olenevalt seadme kasutamise õiguslikust alusest **muudele üksustele** (sh ettevõtjatele), **kes ei ole andmesubjektid**. Seepärast kaasneb ettepanekuga kehtestatavate andmete jagamise õiguste ja kohustustega **märkimisväärne oht, et isikuandmeid kogutakse, jagatakse ja kasutatakse andmesubjekti teadmata**, eelkõige arvamuses soovitatud täpsustusi arvesse võtmata – eriti juhul, kui andmete ülekantavuse õigust teostab kasutaja, kes ei ole andmesubjekt. Probleemaatilise kasutuse juhud on näiteks seadmed, mis tuvastavad toodete või teenuste asukohta, kusjuures seadmeid kannavad või kasutavad andmesubjektid, kes ei ole kasutajad ettepaneku tähenduses.
15. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor on mures, et praeguses sõnastuses soodustaks ettepanek oluliselt isikuandmete kaubastamist, mille tulemusel nähakse isikuandmeid kõigest müüdava kaubana. See ei kahjustaks üksnes inimväärikuse mõistet ja inimkesket lähenemisviisi, mida EL tahab oma andmestrateegias edendada, vaid võiks kahjustada ka põhiõigust eraelu puutumatusele ja andmekaitsele⁷.
16. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnustavad ja hindavad jõupingutusi, mida tehakse selleks, et ettepanek ei mõjutaks praegu isikuandmete kaitse üldmääruse ja e-privatsuse direktiiviga ette nähtud andmekaitsekorda. Seda silmas pidades peavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor **vajalikuks täiendavaid kaitsemeetmeid**, et vältida eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse nõrgenemist tegelikkuses.

⁴ Seletuskiri, lk 13.

⁵ Ettepaneku artikli 1 lõige 1.

⁶ Ettepaneku põhjendus 14.

⁷ Vt selle kohta ka https://edpb.europa.eu/system/files/2021-05/edpb_statementondga_19052021_en_0.pdf, lk 4.

17. Ühisarvamuse ülejäänud osas annavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitusi, kuidas asjaomaseid andmekaitsepõhimõtteid, kaitsemeetmeid ja kohustusi ettepaneku raames tõhustada. Võttes arvesse ettepanekus sätestatud andmete juurdepääsu, nende kasutamise ja jagamisega seotud õiguste ja kohustuste ulatuslikkust, ei piisa üldistest viidetest isikuandmete kaitse üldmäärusele. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor peavad vajalikuks lisatäpsustusi, eelkõige juhtudel, kui ettepaneku tekst võib anda alust väärtõlgendusteks, kus terviklikumat viidet andmekaitsealasele õigusaktile (nii isikuandmete kaitse üldmäärusele kui ka e-privatsuse direktiivile) ei ole selgelt välja toodud. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on arvamusel, et selliste täpsustuste puudumise korral esineb oht, et ettepanek nõrgendab vastupidiselt komisjoni väljendatud eesmärkidele andmesubjektide kaitset.
18. Soovitused on vajalikud ka seetõttu, et ettepanekus sätestatud andmevaldajate, kasutajate (kes ei ole andmesubjektid) ja kolmandate isikute või andmesaajate andmetele juurdepääsu, nende jagamise ja kasutamise õiguste ja kohustuste ulatus (seoses isikustamata andmete ja/või isikuandmetega) ei ole selge.
19. Arvestades, et andmete ülekandmise suurem õigus laieneks väga erinevatele toodetele ja teenustele, mille tulemusena võiks üksikisikute kohta avalikuks saada väga tundlikku teavet, märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus tuleks isikuandmete kaitse nõrgenemise vältimiseks otse ja selgesti sätestada, et isikuandmete töötlemisele andmevaldajate, kasutajate (kes ei ole andmesubjektid) ja kolmandate isikute või andmesaajate poolt kohaldatakse kõiki andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud tingimusi ja eeskirju⁸.

3.2 Ettepaneku koostoime ELi andmekaitsealaste õigusaktidega

20. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku artikli 1 lõikes 3 sätestatakse, et „[k]äesolevas määruses sätestatud õiguste ja kohustustega seoses töödeldavate isikuandmete suhtes kohaldatakse isikuandmete kaitset, eraelu puutumatust ja side konfidentsiaalsust ning lõppseadme terviklust käsitlevaid liidu õigusakte“ ning et ettepanek „ei mõjuta isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õigusaktide, eelkõige määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi 2002/58/EÜ kohaldatavust, sealhulgas järelevalveasutuste volitusi ja pädevusi“. Lisaks sätestatakse sama sättes, et „[k]äesoleva määruse II peatükis sätestatud õiguste osas ja juhul, kui kasutajad on andmesubjektid, kelle isikuandmete suhtes kohaldatakse kõnealusest peatükist tulenevaid õigusi ja kohustusi, täiendavad käesoleva määruse sätteid määruse (EL) 2016/679 artikli 20 kohast andmete ülekandmise õigust“.
21. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad suurt heameelt ettepaneku artikli 1 lõike 3 eesmärgi üle vältida olemasolevate andmekaitse eeskirjade ja põhimõtete kohaldamise mõjutamist või kahjustamist. Oma avalduses digiteenuste paketi ja andmestrategie kohta⁹ kutsus Euroopa Andmekaitseinspektor komisjoni üles tagama õiguskindluse ja kooskõla olemasoleva andmekaitseraamistikuga. Eelkõige julgustas Euroopa Andmekaitseinspektor komisjoni tagama alati andmekaitse-eeskirjade ja põhimõtete ülimuslikkuse isikuandmete töötlemisel.

⁸ Vt eelkõige arvamuse punkt 22 ja allmärkus 8.

⁹ Euroopa Andmekaitseinspektor avaldus digiteenuste paketi ja andmestrategie kohta, 18. november 2021.

22. Euroopa Andmekaitsekoogul ja Euroopa Andmekaitseinspektoril on hea meel märkida, et andmehaldust käsitleva õigusakti kompromisstekstis on nii põhjendustes kui ka regulatiivosas selge sõnaga sätestatud, et kui esineb vastuolu andmehaldust käsitleva õigusakti ning isikuandmete kaitse alaste liidu õigusaktide või liikmesriigi õigusaktide vahel, mis on vastu võetud kooskõlas liidu õigusega, on viimati nimetatud ülimuslik¹⁰.
23. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad tungivalt muuta ettepaneku artikli 1 lõiget 3, et viia see vastavusse andmehaldust käsitleva õigusakti sõnastusega, et suurendada kooskõla ettepaneku, andmehaldust käsitleva õigusakti ning olemasolevate isikuandmete kaitset käsitlevate õigusaktide vahel. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor peavad vajalikuks lisada artikli 1 lõikesse 3 ja põhjendusse 30 viide määrusele (EL) 2018/1725 (ELi isikuandmete kaitse määrus)¹¹.
24. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor peavad seda sõnaselget sätestamist vajalikuks üksuste puhul, kes võivad saada kasu õigusest toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud andmetele juurde pääseda, neid kasutada ja jagada. Ettepanekuga antakse need õigused „kasutajale“, kes on määratluse järgi „füüsiline või juriidiline isik, kes omab, rendib või liisib toodet või kes kasutab [teenust]“¹². Põhjenduses 18 selgitatakse, et kasutaja võib olla ettevõtja või tarbija, kes on toote ostnud, rentinud või liisinud. Selle tulemusena laieneks õigus andmetele juurde pääseda, neid kasutada ja jagada tegelikkuses tõenäoliselt seadme kasutamise õiguslikust alusest olenevalt muudele üksustele (sh ettevõtjad), kes ei ole andmesubjektid¹³.
25. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tõdevad, et üksustel, kes ei ole andmesubjektid, võib olla põhjendatud alus toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud andmetele juurde pääseda. Samal ajal on Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et valitseb ka suur oht, et õigust toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud andmetele juurde pääseda, neid jagada ja kasutada võidakse teostada nii, et sekkutakse põhjendamatult andmesubjektide õigustesse ja vabadustesse. Näiteks võib häälele reageerivaid virtuaalassistente ostnud ja need oma töötajatele kättesaadavaks teinud tööandja kasutada juurdepääsuõigust, et tutvuda töötaja otsingualooga.
26. Selleks, et vähendada ettepaneku tõlgendamise või rakendamise seotud riske, mis võiksid mõjutada või takistada kehtivate andmekaitsealaste õigusaktide kohaldamist, kutsuvad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor seadusandjat üles artikli 1 lõike 3 sõnastust tugevdama, sätestades selgelt, et vastuolu korral ettepaneku sätetega on andmekaitsealased õigusaktid vähemalt isikuandmete töötlemise puhul **ülimuslikud**.

¹⁰ Euroopa andmehaldust käsitleva määruse (andmehaldust käsitlev õigusakt) artikli 1 lõige 2a ja põhjendus 3a – läbivaadatud tekst, detsember 2021, kättesaadav aadressil <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/11/30/promoting-data-sharing-presidency-reaches-deal-with-parliament-on-data-governance-act/>

¹¹ Ehkki ettepaneku artikli 1 lõike 2 punktis d viidatakse, et käesolevat määrust kohaldatakse „avaliku sektori asutustele ja liidu institutsioonidele, asutustele või organitele, kes taotlevad andmevaldajalt andmete kättesaadavaks tegemist, kui selleks on erakorraline vajadus avalikes huvidesoleva ülesande täitmiseks, ning andmevaldajatele, kes esitavad need andmed vastuseks sellisele taotlusele“ (st V peatüki kohaselt taotlusi esitavatele liidu institutsioonidele, asutustele või organitele), ei kõrvaldata liidu institutsioone, asutusi või organeid mõistest „kasutaja“ või „andmesaaja“. Igal juhul peaks liidu institutsiooni, asutuse või organi esitatud taotlusvastamasamuti ELi isikuandmete kaitse määrusele (lisaks V peatükis sätestatud nõuetele).

¹² Ettepaneku artikli 2 punktis 5 viidatakse „teenustele“, kuid see tuleks parandada viiteks ainsuses: „teenust“.

¹³ Vt ettepaneku põhjendus 18.

27. Kokkuvõttes soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor **teha** ettepaneku artikli(te)s 3, 4, 5, 6, 8 **selgesti vahet** andmesubjektide õigusel pääseda juurde nende enda poolt toodete või seotud teenuste kasutamisel loodud andmetele ning teiste osaliste võimalikel õigustel või kohustustel. Isikuandmetele juurdepääs ja nende jagamine **kasutajate poolt, kes ei ole andmesubjektid**, peaks olema **võimalik vaid siis**, kui kõik kehtivad andmekaitse põhimõtted ja eeskirjad lubavad sellist isikuandmete töötlemist¹⁴.
28. Näiteks tervitaksid Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor põhjendust, mille kohaselt saab vastavalt isikuandmete kaitse üldmäärusele olla lepingu täitmine isikuandmete töötlemise õiguslik alus vaid siis, kui andmesubjekt on lepingu pool või kui andmesubjekti taotlusel võetakse meetmeid enne lepingu sõlmimist. Lisaks tuleks põhjenduses ühtlasi mainida, et „vajalikkuse“ tingimuse täitmiseks ei piisa üksnes töötlemist sätestava lepingupunkti lisamisest. Vastutav töötleja peaks suutma tõestada, miks andmesubjektiga sõlmitud konkreetse lepingu peamist reguleerimiseset pole võimalik täita ilma kõnealuste isikuandmete konkreetse töötlemiseta¹⁵.

3.3 Ettepaneku koostoime digiturgude õigusakti ja andmehaldust käsitleva õigusaktiga

29. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku eesmärk on **täiendada**¹⁶ **digiturgude õigusakti** ettepanekut¹⁷ ja andmehaldust käsitlevat õigusakti¹⁸.
30. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et **digiturgude õigusakti kohaselt pääsuvalitsejaks määratud ettevõtjad** ei ole ettepaneku kohaselt andmete jagamiseks kõlblikud **kolmandad isikud**¹⁹.
31. Samuti märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus **ei selgitata mõne digiturgude õigusakti põhisätte koostoimet** seoses andmete jagamisega, eelkõige koostoimet digiturgude õigusakti artikli 6 lõike 1 punktidega h²⁰ ja i²¹. Seepärast soovivad Euroopa

¹⁴ Isikuandmetega seoses tuleks andmete ülekandmise suurema õiguse sisu selgitada:

selle õiguse teostamisel ettevõtja poolt oleks tegu tootja/andmevaldaja ärikoostusega anda ettevõtjale juurdepääs andmetele vastavalt kõikidele isikuandmete kaitse üldmääruse tingimustele ja piirangutele, mitte õigusega andmeid portida ja neid töödelda.

¹⁵ Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega, versioon 2.0, vastu võetud 8. oktoobril 2019.

¹⁶ Ettepaneku seletuskiri, lk 4 ja 5.

¹⁷ COM(2020) 842 final.

¹⁸ [COM\(2020\) 767 final](#).

¹⁹ Ettepaneku artikli 5 lõike 2.

Ühtlasi juhib Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu sellele, et artikli 7 lõike 1 kohaselt jäeti mikro- või väikeettevõtjate pakutavate toodete või nendega seotud teenuste kasutamisel loodud teave andmete ülekandmise suurema õiguse kohaldamisalast välja.

²⁰ Digiturgude õigusakti ettepaneku artikli 6 lõike 1 punkt h, millega kohustatakse pääsuvalitsejaid tagama lõppkasutajatele muu hulgas vahendid, mis võimaldavad andmeid üle kanda kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega, võimaldades sealhulgas pidevat ja reaaliajast juurdepääsu. Märkus: ettepaneku koostamisel ajal 1. aprillil 2022 ei ole kompromisstekst (erinevalt andmehaldust käsitlevast õigusaktist) veel üldsusele kättesaadav.

²¹ Digiturgude õigusakti ettepaneku artikli 6 lõike 1 punkt i, millega kohustatakse pääsuvalitsejaid pakkuma pidevat ja reaaliajast juurdepääsu koondatud või koondamata andmetele ning nende kasutamist üksnes juhul, kui see on otseselt seotud lõppkasutaja huviga asjaomase ärikasutaja poolt asjaomase põhiplatvormi teenuse kaudu pakutavate toodete või teenuste

Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor viia ettepanek kooskõlla digiturgude õigusakti lõpptekstiga, mille kaasseadusandjad on kokku leppinud.

32. Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor on eelkõige arvamusel, et teatavaid piiranguid seoses **kättesaadavaks tehtavate andmeliikidega**, näiteks digiturgude õigusakti artikli 6 lõike 1 punktis j osutatud (veebiotsingute) päringute, klõpsamiste ja vaatamiste andmed, mis tuleks teha kättesaadavaks anonüümituna²², tuleks *mutatis mutandis* kohaldada ka virtuaalassistentidele esitatud päringutega seotud andmete jagamise kontekstis.
33. Võttes arvesse andmehaldust käsitlevat õigusakti, märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanek sisaldab mõiste „andmevaldaja“²³ määratlust, mis **erineb selle määratlusest** andmehaldust käsitlevas õigusaktis, ja see võib tekitada õiguskindlusetust. Veelgi enam, „andmevaldaja“ määratlust tuleks ettepanekus veelgi täpsustada²⁴.
34. Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvates tuleks ettepaneku regulatiivosas täpsemalt selgitada, kas ja millistel tingimustel võib „andmesaaja“²⁵ olla „**andmejagamisteenuste osutaja**“²⁶ (või „andmevahendusteenuse osutaja“²⁷), nagu on osutatud andmehaldust käsitlevas õigusaktis. Põhjenduses 35 viidatakse juhtumile, kus kolmas isik *on* andmevahendusteenuse osutaja andmehaldust käsitleva õigusakti tähenduses, ning täpsustatakse, et **sellisel juhul kohaldatakse andmehaldust käsitlevas õigusaktis andmesubjekti jaoks ette nähtud kaitsemeetmeid**. Kuid ettepaneku põhjenduse 35 sisu ei kajastata ettepaneku regulatiivosa sättes. Euroopa Andmekaitsekoostöö ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad **täpsustada** andmehaldust käsitlevas õigusaktis sisalduvaid andmesubjektidele ette nähtud **konkreetsid kaitsemeetmeid**, mida kohaldatakse vastavalt ettepanekule andmevaldajatelt kui vahendajatelt kolmandatele isikutele andmete jagamisel. Lisaks tuleks kooskõlas punktis 3.2 esitatud märkustega ettepanekus täpsustada, et need kaitsemeetmed **täiendavad** isikuandmete kaitse üldmääruses ja e-privatsuse direktiivis²⁸ sätestatud kaitsemeetmeid ning eelkõige kooskõlas selle direktiiviga nõuet, et lõppkasutaja nõustuks andmete töötlemisega kolmanda isiku poolt.

vastu ja, kui lõppkasutaja väljendab soovi võimaldada sellist andmete jagamist, andes selleks oma nõusoleku isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

²² Vt ka Euroopa Andmekaitseinspektori 10. veebruari 2021. aasta arvamus 2/2021 digiturgude õigusakti ettepaneku kohta, punkt 32, lk 12: „pääsuvalitseja peab suutma tõendada, et päringute, klõpsamiste ja vaatamiste anonüümitud andmete puhul on nõuetekohaselt testitud võimalikku tagasituvastusriski.“

²³ Ettepanekus on „andmevaldaja“ määratlus esitatud artikli 2 punktis 6; andmehaldust käsitleva õigusakti ettepanekus aga artikli 2 punktis 5.

²⁴ Fraasi „toote ja sellega seotud teenuste tehnilise projekti kontrollimise kaudu“ tähendust ei pruugi olla vaja täpsustada.

²⁵ Nagu on määratletud ettepaneku artikli 2 punktis 7.

²⁶ „Andmevahendusteenuse osutajad“ nõukogu kompromisstekstis, LIMITE, 10. detsember 2021 [kontrollidaja aja kohastada, kui avalik versioon on kättesaadav]

²⁷ Vt andmehaldust käsitlev õigusakt, artikkel 9.

²⁸ E-privatsuse direktiivi artikli 5 lõige 3.

3.4 Üldsätted (ettepaneku I peatükk)

3.4.1 Artikkel 1. Reguleerimisese ja kohaldamisala

35. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et väga laiade mõistete (nagu „toode“ ja „seotud teenus“) kasutamise tõttu ettepaneku artikli 1 lõikes 1 on kohaldamisala samuti väga lai ning seda tuleks selgitada²⁹.
36. Ettepaneku artikli 1 lõikes 4 sätestatakse, et see ei mõjuta liidu ega liikmesriikide õigusakte, mis käsitlevad andmete jagamist, neile juurdepääsu ja nende kasutamist kuritegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil, sealhulgas määrust (EL) 2021/784 ja [elektroonilisi tõendeid käsitlevaid ettepanekuid [COM(2018) 225 ja 226] ega direktiivi (EL) 2015/849 ja määruse (EL) 2015/847 asjaomaseid sätteid. Ettepanek ei mõjuta ka liikmesriikide pädevust seoses avalikku julgeolekut, turvalisust, riiklikku julgeolekut, tolli ja maksuhaldust ning kodanike tervist ja ohutust puudutava tegevusega vastavalt liidu õigusele.
37. Siiski ei ole selge, kas ettepaneku artikli 1 lõikel 4 on oluline koostoime nende määruste ja selle direktiiviga. Väide, et ettepanek ei mõjuta neid õigusakte, ei tähenda, et ettepaneku kohaseid andmetöötlustoiminguid ei saaks nende õigusaktide eesmärkide täitmiseks kasutada. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad võimalikku koostoimet eespool osutatud õigusraamistikuga veelgi täpsustada³⁰.

3.4.2 Artikkel 2. Mõisted

38. „Andmete“ määratlus ettepaneku artikli 2 punktis 1 võib kõnealuste andmete laadist olenevalt hõlmata ka isikuandmeid, mis viitab sellele, et ettepanekus sisalduvaid eeskirju võidakse kohaldada lisaks isikuandmete kaitse üldmäärusele. Mõistet „andmed“ kasutatakse ettepanekus täpsustamata kujul, viidates isikuandmetele ja isikustamata andmetele, mis võib tekitada segadust. Näiteks põhjenduses 24 esitatud viites andmevaldajate võimalusele kasutada kasutaja poolt lepingu alusel loodud andmeid ei selgitata, mis liiki andmetele osutatakse. Kui selles näites osutatakse ka isikuandmetele, ei ole see isikuandmete kaitse üldmäärusest vastutavatele töötajatele tulenevate kohustuste seisukohast täielik, mistõttu seda võidakse kergesti väärt tõlgendada.
39. Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjal lisada ettepaneku artiklisse 2 „isikuandmete“ määratlus (nagu on määratletud isikuandmete kaitse üldmääruses) ja „isikustamata andmete“ määratlus. Sama moodi soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepaneku artiklisse 2 „andmesubjekti“ ja „nõusoleku“ määratlus, sest neid mõisteid kasutatakse ettepanekus ja põhjendustes tihti. Ettepaneku artikli 2 punktis 5 määratletakse „kasutaja“ füüsilise või juriidilise isikuna, kes omab, rendib või liisib toodet või kes kasutab teenust. Et suurendada selgust ja võimaldada isikutel tõhusamalt kasutada oma õigusi isikuandmete üle, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada sellele mõistele „ja andmesubjekt“ (ning lisada

²⁹ Vt artikli 29 tööühma arvamus 8/2014 asjade internetiga seotud hiljutiste arengusuundumuste kohta, vastu võetud 16. septembril 2014.

³⁰ Vt ka arvamuse punkt 3.7 seoses avaliku sektori asutuste ja liidu institutsioonide, asutuste või organite juurdepääsuga andmetele ja andmete kasutamisega vastavalt ettepaneku V peatükile.

andmesubjekti määratlus isikuandmete kaitse üldmääruses olevaga samas tähenduses), samuti teha selgesti vahet olukordadel, kus kasutaja on andmesubjekt, ja olukordadel, kus kasutaja ei ole andmesubjekt.

3.5 Andmete jagamine ettevõtjalt tarbijale ja ettevõtjalt ettevõtjale (ettepaneku II peatükk)

40. Ettepaneku II peatükis käsitletakse toodete või nendega seotud teenuste kasutamisel loodud andmeid. Ettepanekus määratletakse „toode“ järgmiselt: materiaalne vallasvara [...], mis võtab vastu, loob või kogub andmeid selle kasutuse või keskkonna kohta ning on võimeline edastama andmeid üldkasutatava elektroonilise sideteenuse kaudu ja mille peamine ülesanne ei ole andmete salvestamine ega töötlemine“. Seevastu „seotud teenus“ määratletakse järgmiselt: „digiteenus, sealhulgas tarkvara, mis sisaldub tootes või on sellega ühendatud nii, et selle puudumine takistaks tootel mõnda oma funktsiooni täitmast“. Lisaks selgitatakse ettepaneku artikli 7 lõikes 2, et kui ettepanekus osutatakse toodetele või nendega seotud teenustele, hõlmab see viide ka virtuaalassistente³¹, kui neid kasutatakse tootele või sellega seotud teenusele juurdepääsuks või nende kontrollimiseks.
41. Euroopa Andmekaitseinspektori arvates kattub toote mõiste osaliselt mõistega „**lõppseade**“³² e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 tähenduses. E-privatsuse direktiivis nõutakse enne teabe salvestamist või juurdepääsuks abonendi või kasutaja lõppseadmesse juba salvestatud teabele abonendi või kasutaja nõusolekut, v.a juhul, kui selline salvestamine või juurdepääs on hädavajalik infoühiskonna teenuse osutajale sellise teenuse osutamiseks, mida abonent või kasutaja on sõnaselgelt taotlenud. Lisaks peab kõigil neile töötlustoimingutele järgnevatel isikuandmete töötlustoimingutel, sh lõppseadmest saadud isikuandmete töötlemisel, olema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohane õiguslik alus, et töötlemine oleks õiguspärane³³.
42. Euroopa Andmekaitseinspektori arvates tunnevad heameelt ettepaneku põhjenduses 15 esitatud selgituse üle, mis näitab selgelt, et ettepanek ei hõlma selliseid tooteid nagu personaalarvutid, serverid, tahvelarvutid ja nutitelefonid, kaamerad, veebikaamerad, helisalvestussüsteemid ja tekstiskannerid. Seda arvestades on Euroopa Andmekaitseinspektori arvamusel, et ettepaneku artikli 2 punktis 2 määratletakse „toode“ nii laialt, et sellised seadmed võivad tegelikult sisalduda ettepaneku regulatiivosasse lisatud määratluses.

³¹ Virtuaalassistendi määratlus on esitatud artikli 2 punktis 4.

³² Komisjoni 20. juuni 2008. aasta direktiivi 2008/63/EÜ (konkurentsi kohta telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete turgudel) artikli 1 lõike 1 punkti a kohaselt on „lõppseade“ „seade, mis on otseselt või kaudselt ühendatud üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu lõpp-punktiga, et saata, töödelda või võtta vastu teavet“.

Vt ka Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 02/2021 häälele reageerivate virtuaalassistendite kohta, versioon 2.0, vastu võetud 7. juulil 2021, punkt 25: „Lõppseadme definitsiooni alusel on nutitelefonid, **nutitelevisoorid ja muud sarnased asjade interneti seadmed lõppseadmed**. Isegi kui VVA-d ise on tarkvarateenused, töötavad need alati füüsilise seadme, nagu nutikõlari või -teleri kaudu. VVA-d kasutavad elektroonilise side võrku, et pääseda juurde füüsilistele seadmetele, mis on e-privatsuse direktiivi mõttes lõppseadmed. Seetõttu kehtivad e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 sätted alati, kui VVA säilitab sellega seotud füüsilises seadmes teavet või pääseb sellele juurde“.

³³ Ühendatud sõidukeid käsitlevate sarnaste põhjenduste kohta vt Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 1/2020 isikuandmete töötlemise kohta ühendatud sõidukite ja liikuvusega seotud rakenduste puhul, punkt 41 (Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 1/2020). Vt ka Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 5/2019, milles käsitletakse e-privatsuse direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmääruse koostoimet, eelkõige seoses andmekaitseasutuste pädevuse, ülesannete ja volitustega.

Seepärast peavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor vajalikuks muuta „toote“ määratlust, et välistada selgelt sellised tooted nagu personaalarvutid, serverid, tahvelarvutid ja nutitelefonid, kaamerad, veebikaamerad, helisalvestussüsteemid ja tekstiskannerid ka ettepaneku regulatiivosas³⁴.

43. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt, et ettepaneku artikli 4 lõikes 5 sätestatakse, et kui kasutaja ei ole andmesubjekt, teeb andmevaldaja toote või sellega seotud teenuse kasutamise tulemusel loodud isikuandmed kasutajale kättesaadavaks üksnes juhul, kui määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõike 1 kohaselt on olemas kehtiv õiguslik alus, ja vajadusel juhul, kui on täidetud määruse (EL) 2016/679 artiklis 9 sätestatud tingimused. Kuivõrd ettepanekuga antakse toodete või nendega seotud teenuste kasutamisel loodud andmetele juurdepääsu ja nende kasutamise õigus „kasutajatele“ (hõlmab üksusi, kes ei ole andmesubjektid), peavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor sellist selgitust oluliseks kaitsemeetmeks. Kuna isikuandmete töötlemise õiguspärasust reguleeritakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 6 tervikuna, **soovitavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor asendada ettepaneku artikli 4 lõikes 5 sisalduv viide isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikele 1 siiski viitega isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 6 tervikuna ning üldisemalt kõikidele andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud eeskirjadele ja tingimustele.** Veelgi enam, kuna toodete või nendega seotud teenuste kasutamisel loodud andmetele juurdepääs võib hõlmata ka juurdepääsu abonendi või kasutaja lõppseadmesse salvestatud andmetele, soovitavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor selgitada, et andmevaldaja teeb need andmed kasutajale kättesaadavaks vaid tingimusel, et asjakohastel puhkudel on täidetud **e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3** tingimused.
44. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tuletavad meelde, et kui e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 kohaselt on vaja nõusolekut, on isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 6 vastav nõusolek tõenäoliselt kohane õiguslik alus isikuandmete mis tahes töötlemisel pärast teabe salvestamist või abonendi või kasutaja lõppseadmes juba salvestatud teabele juurdepääsu saamist³⁵.
45. Samad kaalutlused kehtivad andmete kättesaadavaks tegemisel kolmandatele isikutele, kui seda taotleb ärikasutaja ettepaneku artikli 5 lõike 6 alusel. Peale selle soovitavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor viia ettepaneku artikli 5 lõike 6 paremini kooskõlla artikli 4 lõikega 5, sätestades, et toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud andmed teeb andmevaldaja kolmandale isikule kättesaadavaks vaid siis, kui on täidetud kõik andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud tingimused ja eeskirjad, eelkõige kui on olemas artikli 6 kohane kehtiv õiguslik alus ja kui asjakohasel juhul on täidetud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 ja e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 tingimused.
46. Seetõttu rõhutavad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor vajadust tagada **andmetele juurdepääsu, nende kasutamise ja jagamise õigus kasutajatele, kes ei ole andmesubjektid, täielikus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse ja e-privatsuse direktiivi**

³⁴ Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad rõhutada, et asjaolu, et ettepanekus sisalduv „toote“ määratlus kattub osaliselt „lõppseadme“ määratlusega e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 tähenduses, ei tuleks mõista soovitusena „toote“ määratlus „lõppseadme“ määratlusega kooskõlla viimiseks uuesti läbi vaadata.

³⁵ Vt Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised 1/2020 isikuandmete töötlemise kohta ühendatud sõidukite ja liikuvusega seotud rakenduste puhul, punkt 27.

kõikide kohustustega, sealhulgas teavitades andmesubjekte vastutavate töötajate juurdepääsust nende isikuandmetele ning soodustades andmesubjektide õiguste teostamist vastutavate töötajate poolt.

47. Võttes arvesse eelkõige ettepaneku **artikli 3 lõiget 1** ja artikli 4 lõiget 1, on Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et **võimalikult väheste andmete kogumise** edendamiseks tuleks tooted disainida nii, et **andmesubjektidele** (olenemata sellest, mis õiguslikul alusel nad seadet kasutavad) pakutaks võimalust **kasutada ettepanekuga hõlmatud tooteid, eelkõige füsioloogilise aktiivsuse seadmeid või esemevõrgu seadmeid anonüümselt** või eraelu puutumatus kõige vähem mõjutaval viisil. Andmevaldajad peaksid maksimaalselt piirama seadmest väljuvate andmete hulka (nt andmete anonüümimise teel)³⁶. Ettepanekus tuleks seda aspekti selgelt täpsustada, et andmesubjektidel oleks oma isikuandmete üle suurem kontroll. Ettepaneku **artikli 3 lõike 2 punktia**, milles viidatakse kohustusele teavitada kasutajat toote kasutamisega tõenäoliselt loodavate andmete laadist ja mahust, ei tohiks tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet kahjustavana. Lisaks juhivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu sellele, et artiklis 3 tuleks selgesti näidata, mis üksus/üksused peavad ettepaneku artikli 3 lõigetes 1 ja 2 loetletud kohustusi täitma. Õiguskindluse huvides soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor selgesti ära näidata, mis üksus/üksused iga loetletud kohustuse eest vastutavad.
48. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu asjaolule, et ettepanekus sätestatud **piirangut säilitada teavet** ettevõtjate juurdepääsu kohta andmetele **artikli 4 lõike 2** alusel ja kolmandate isikute juurdepääsu kohta andmetele **artikli 5 lõike 3** alusel ei tohiks tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse isikuandmete turvalisust ja vastutust käsitlevaid kohustusi kahjustavana. Neis sätetes tuleks seda olulist aspekti selgelt täpsustada.
49. Samuti märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepaneku **artikli 5 lõike 9**³⁷ kohaselt ei tohi kasutaja õigus jagada andmeid kolmandate isikutega „**kahjustada teiste isikute andmekaitseõigusi**“. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor vajadust selle sätte **kohaldamisala** ja tähendust täpsustada. Lisaks soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et tagada **kooskõla** isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 20 tuleneva andmesubjektide õigusega, mida ettepanekuga tahetakse täiendada, viidata põhjenduses kriteeriumidele **saavutada tasakaal** andmete ülekandmise õiguse ja **teiste isikutega seotud andmekaitseprobleemide** vahel, mis on sätestatud Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor suunistes andmete ülekantavuse kohta³⁸.
50. Ettepaneku **artiklis 6** sätestatakse, et kolmas isik töötleb talle artikli 5 kohaselt kättesaadavaks tehtud andmeid üksnes kasutajaga kokkulepitud eesmärkidel ja tingimustel ning andmesubjekti isikuandmetega seotud õiguste kohaselt ning kustutab andmed, kui need ei ole enam kokkulepitud eesmärgi saavutamiseks vajalikud. Lisaks sätestatakse artikli 6 lõike 2 punktis b, et kolmas isik ei tohi kasutada andmeid andmesubjektide profiilialüüsiks, v.a juhul, kui see on vajalik kasutaja taotletud

³⁶ Vt artikli 29 töörihma arvamus 8/2014 asjade internetiga seotud hiljutiste arengusuundumuste kohta, vastu võetud 16. septembril 2014.

³⁷ Ettepaneku artikkel 4 peaks artikli 4 lõiget 1 arvesse võttes sisaldama samasugust sätet.

³⁸ Vt artikli 29 töörihma (kinnitanud Euroopa Andmekaitseinspektor) suunistes andmete ülekandmise õiguse kohta, lk 11–12.

teenuse osutamiseks. Võttes arvesse stsenaariumi, et kasutaja on üksus, kes ei ole andmesubjekt, tulevad Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor meelde, et oluline on tagada **isikuandmete mis tahes edasise töötlemise vastavus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikega 4 ning võttes eelkõige arvesse profiilialüüsi stsenaariumi, tagada asjakohasel juhul kooskõla isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 sätestatud oluliste kohustustega.** Isikuandmete eriliikide töötlemisel (nt tervise- või seksuaalelu andmed) on põhimõtteliselt vaja andmesubjekti sõnaselget nõusolekut, v.a juhul, kui saab kasutada muud erandit isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 9 sätestatud keelust. E-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 kohaldamisel tuleks andmeid töödelda vaid abonendi või kasutaja nõusolekul, v.a juhul, kui see on hädavajalik sellise infoühiskonna teenuse osutamiseks, mida abonent või kasutaja on sõnaselgelt taotlenud³⁹.

51. Et tagada õiguskindlus ja vältida võimalikku tõlgendust, mille kohaselt on seoses kolmandate isikute kohustusega töödelda isikuandmeid ettepaneku artikli 6 lõike 1 alusel asjakohased üksnes andmesubjektide õigusi käsitlevad andmekaitse-eeskirjad (isikuandmete kaitse üldmääruse III peatükk), nagu on soovitatud ka arvamuse punktides 43 ja 45, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor isikuandmete kaitse üldmäärusele viitava artikli 6 lõike 1 sõnastust „ning andmesubjekti isikuandmetega seotud õiguste kohaselt“ täiendada, asendades selle järgmisega: „ning juhul, kui täidetakse kõiki andmekaitsealaste õigusaktide tingimusi ja eeskirju, eelkõige kui on olemas artiklile 6 vastav kehtiv õiguslik alus ning kui asjakohasel juhul on täidetud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 ja e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 tingimused ning järgitakse andmesubjekti isikuandmetega seotud õigusi.“
52. Seoses artikli 6 lõike 2 punktiga a tunnevad Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor heameelt keelu üle kolmandal isikul kasutajat mis tahes viisil sundida, eksitada või manipuleerida⁴⁰. Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor väljendavad ka heameelt, et ettepaneku põhjenduses 34 on viidatud nn varjatud mustritele. Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad aga tähelepanu sellele, et otsustamist mõjutavad tegurid võivad erineda olenevalt sellest, kas kasutaja on andmesubjekt või mitte. **Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor selgesti väljendada, et ettepaneku artikli 6 lõike 2 punktiga a keelustatakse andmesubjektide mis tahes sundimine, eksitamine või manipuleerimine** (olenemata sellest, kas kasutaja on ühtlasi andmesubjekt).
53. Sarnased kaalutlused kehtivad seoses ettepaneku artikli 6 lõike 2 punktiga b: kolmas isik ei tohiks kasutada vastuvõetud andmeid füüsiliste isikute profiilialüüsiks, v.a juhul, kui see on vajalik andmesubjekti taotletud teenuse osutamiseks. Lisaks on Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et kolmanda isiku poolt kasutaja (kes võib olla üksus, mis ei ole andmesubjekt) taotlusel osutatav „teenus“ ei ole ettepanekus määratletud. Seepärast on võimalik, et sellised „teenused“ võivad hõlmata tõsist sekkumist isikute õigustesse ja vabadustesse või mõjutada asjaomaseid isikuid oluliselt muul viisil.
54. Seetõttu soovivad Euroopa Andmekaitseinspektoori ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepanekusse toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud isikuandmete kasutamise selged

³⁹ Vt Euroopa Andmekaitseinspektoori suunised isikuandmete töötlemise kohta ühendatud sõidukite ja liikuvusega seotud rakenduste puhul, versioon 2.0, vastu võetud 9. märtsil 2021, punkt 15.

⁴⁰ Nagu on sätestatud põhjenduses 34, kus viidatakse nn varjatud mustritele.

piirangud (kui neid kasutavad muud üksused peale andmesubjektide kas „kasutaja“, „andmevaldaja“ või „kolmanda isikuna“) – eelkõige kui andmed võimaldavad tõenäoliselt teha täpseid järeldusi nende eraelu kohta või nendega kaasneb muul moel suur oht asjaomaste isikute õigustele ja vabadustele.

55. Eelkõige soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp võtta kasutusele piirangud toote või sellega seotud teenuse kasutamisel loodud isikuandmete kasutamise korral otseturunduseks või reklaamiks, töötajate jälgimiseks, krediidihindamiseks või tervisekindlustuse kriteeriumidele vastavuse määramiseks, kindlustuspreemiate arvutamiseks või muutmiseks. Soovitus ei mõjuta mis tahes täiendavaid piiranguid, mis võivad olla asjakohased näiteks haavatavate isikute, eelkõige alaealiste kaitse või teatavate andmeliikide erilise tundlikkuse tõttu (nt meditsiiniseadme kasutusandmed), ega andmekaitsealaste liidu õigusaktide pakutavaid kaitsetagatisi.
56. Lisaks tulevad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor üldpõhimõttena meelde, et ka kolmandast isikust vastutava töötleja suhtes kehtib võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte ning võimalusel tuleks kasutada anonüümimistehnikaid. Võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte järgimine on eriti oluline andmete puhul, mis võivad paljastada isiku eraelu intiimseid aspekte⁴¹.

3.6 Andmete kättesaadavaks tegemise juriidilise kohustusega andmevaldajate kohustused ning ettevõtjate vahelise andmete juurdepääsu ja andmete kasutamisega seotud tingimused (ettepaneku III ja IV peatükk)

57. III peatükis käsitletakse tingimusi (sh hüvitis), mille kohaselt teave tehakse kättesaadavaks, kui andmevaldaja on kohustatud tegema andmed andmesaajale kättesaadavaks, nagu on sätestatud II peatükis või muudes liidu või liikmesriigi õigusaktides.
58. Sellega seoses ei nähta ettepaneku artikliga 8 ette mingit rolli ega viidet andmesubjektile, sest andmeajamis tingimustes peavad kokku leppima andmevaldaja ja andmesaaja. Tõepoolest, kui kasutaja on üksus, kes ei ole andmesubjekt, ei ole see üksus ettepaneku kohaselt kokkuleppe pool. See võib tõsiselt ohustada andmekaitseõiguste tõhusust. Selles kontekstis võivad tuleneda lisariskid vahendusest ja andmevahendusteenustest, mis võivad hõlmata algupäraselt konkreetsete andmesubjektide seisukohast isikustamata andmeid⁴².
59. Igal juhul rõhutavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõikes 1 ja harta artiklis 8 sätestatud õigus isikuandmete kaitsele on iga füüsilise isikuga seotud õigusena võõrandamatu ning sellest ei saa ühegi andmevaldaja ega andmesaaja vahelise kokkuleppega loobuda⁴³.
60. Ettepaneku artikli 8 lõike 3 kohaselt ei tee andmevaldaja vahet „andmesaajate võrreldavatel kategooriatel“ ning ettepaneku artikli 8 lõike 4 kohaselt ei tee andmevaldaja andmeid andmesaajale

⁴¹ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp 18. novembril 2021 vastu võetud arvamus digiteenuste paketi ja andmestrategie kohta, milles rõhutatakse „lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohustuse tähtsus[t], mis on eriti oluline „ühendatud objektide“ (nt asjade interneti ja asutuste interneti) kontekstis, kuna asjaomaste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ähvardavad märkimisväärsed ohud“.

⁴² Mida enam kombineeritakse isikustamata andmeid muu kättesaadava teabega, seda enam suureneb ta gasituvastusrisk andmesubjektidele. Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus 03/2021 ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa andmehalduse kohta (andmehaldust käsitlev õigusakt), lk 16.

⁴³ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp avaldus digiteenuste paketi ja andmestrategie kohta, 18. november 2021, lk 6.

ainuõiguslikult kättesaadavaks. Sellised kohustused ei tohiks aga kahjustada andmesubjektide informatsioonilist enesemääramisõigust, mille kohaselt on neil õigus vahet teha oma isikuandmete saajate vahel (eelkõige kui nad nõustuvad töötlemisega, näiteks juhul, kui kohaldatakse e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõiget 3 või töötlemine tugineb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohasele nõusolekule). Seepärast nõuavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor sõnastust, millega tõhusalt tugevdatakse andmevaldajate ja andmesaajate kohustust järgida isikuandmete kaitse üldmäärust. Eelkõige soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada artikli 8 teksti põhjenduses 41 esitatud selgituse, mille kohaselt need kohustused ei piira isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamist.

61. Vastavalt ettepaneku artiklile 9 peab andmevaldaja poolt kolmandatele isikutele nõutav hüvitis olema mõistlik ning VKEde puhul ei tohi see ületada kulusid, mis on otseselt seotud andmete kättesaadavaks tegemisega, v.a juhul, kui valdkondlikes õigusaktides on sätestatud teisiti.
62. Seoses ettepaneku artikliga 9, mis käsitleb andmete kättesaadavaks tegemise eest makstavat hüvitist, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tungivalt vältida mitmetimõistetavust seoses sikuandmete jagamisega kaasnevate rahaliste tehingutega. Ettepaneku põhjenduse 42 kohaselt ei tohiks õigust nõuda andmete kolmandatele isikutele kättesaadavaks tegemise eest hüvitist „tõlgendada nii, et makstakse andmete eest, vaid mikroettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul makstakse andmete kättesaadavaks tegemisega kaasnenud kulude ja vajalike investeeringute eest“. Koostoimes põhjendusega 46 näib see väide aga viitavat vastupidisele: andmete jagamisel suurettevõtjate vahel või juhul, kui andmevaldaja on väike või keskmise suurusega ettevõtja ja andmete saaja on suurettevõtja, võib andmevaldaja õigust „mõistlikule hüvitisele“ kolmandatelt isikutelt pidada stiimuliks teenida isikuandmetelt raha.
63. Sellega seoses kordavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et andmekaitse on harta artikliga 8 tagatud põhiõigus ning isikuandmeid ei saa pidada kaubeldavaks.
64. Kui pooled on andmete kättesaadavaks tegemise tingimuste asjus eriarvamusel, nähakse ettepanekuga andmevaldajate ja andmesaajate vahel tekkivate vaidluste lahendamiseks ette alternatiivsed viisid. Ettepaneku artikli 10 kohaselt saavad pooled otsida abi liikmesriikide vaidluste lahendamise organitelt, mis on sertifitseeritud. Kui aga isikuandmed tehakse kolmandatele isikutele kättesaadavaks kasutajate taotlusel, **kes ei ole andmesubjektid**, jäetakse viimased nende isikuandmete jagamist andmevaldaja ja andmesaaja vahel käsitlevates vaidluste lahendamise menetlustest täiesti kõrvale. Pidades silmas ka isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate andmesubjekti õiguste ning ettepanekuga kehtestatud õiguste ja kohustuste keerukaid seoseid ja kattuvusi, tuleks arvesse võtta, et poolte otsus esitada vaidlus lahendamiseks vaidluste lahendamise organile võib piirata andmesubjekti õigust esitada järelevalveasutusele kaebus.
65. Üldisemalt soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor selgesti sätestada, et vaidluste lahendamine artikli 10 alusel ei piira andmesubjektide õigusi ega vastutavate töötajate töötlemiskohustusi, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses. Lisaks tuleb artikli 10 lõikeid 5 ja 9 muuta, võttes arvesse asjaolu, et andmesubjektide õigust taotleda järelevalveasutuselt heastamist ei tohi takistada.
66. Ettepanekuga julgustatakse andmevaldajat kohaldama asjakohaseid tehnilisi kaitsemeetmeid, sealhulgas nutilepinguid, et hoida ära loata juurdepääs andmetele ning tagada ettepanekust tulenevate õiguste ja kohustuste, samuti andmete kättesaadavaks tegemise kokkulepitud

lepingutingimuste täitmine (artikkel 11). Sellega seoses tuleks selgitada, kuidas nutilepingud võivad olla vahend, millega antakse andmevaldajatele ja andmesaajatele piisavad tagatised, et edastatud andmeid ei avaldata, neile ei pääseta loata juurde ja et andmete jagamise kokkulepitud tingimused on täidetud. Tagamaks kooskõla isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 32, rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitsekoogu, et isikuandmete kaasamise ulatuses peab artikli 11 lõige 1 sisaldama viidet kohustusele rakendada asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada isikuandmete töötlemisega kaasnevale riskile vastav turvalisuse tase.

67. Mis puudutab artikli 11 lõiget 2, siis soovivad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor selgelt sätestada, et isikuandmetega seoses ei asenda andmevaldaja luba andmeid jagada isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevat asjakohase õigusliku aluse nõuet, või teise variandina sätestada, et see luba kehtib isikustamata andmete töötlemise korral. Veelgi enam, sama lõiget tuleb muuta ja sätestada, et andmevaldaja või kasutaja (kes ei pruugi olla andmesubjekt) mis tahes juhul andmesaajatele kättesaadavaks tehtud andmed ja nende koopiad hävitada ei tohi piirata andmesubjekti isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 18 tulenevat õigust töötlemise piiramisele.
68. Artikli 11 lõikes 3 ettenähtud erandite kohta tuleks ettepanekus selgitada, kuidas ja kes otsustab, et tegemist on punktides a ja b kirjeldatud olukorraga. Peale selle peavad need erandid lisaks andmevaldaja huvide kahjustamisele ühtlasi ja eelkõige arvesse võtma andmesubjektide ning nende õiguste ja huvide kahjustamist seoses nende õigustega eraelu puutumatusel ja andmekaitsele. Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada artiklisse 11 uus lõige, milles sätestatakse selgesti, et lõike 2 punkti b kohaldatakse võimaliku kahju korral andmesubjektidele või nende õiguste ja huvide piiramisel.
69. Lisaks laseb artikli 12 lõikes 1 sisalduv viide andmevaldaja kohustusele teha ettepaneku artikli 5 kohaselt andmed kättesaadavaks kasutaja taotlusel tõlgendada ettepanekut seoses isikuandmetega ja olenemata põhjenduses 24 sätestatust (kui kasutaja on üksus, kes ei ole andmesubjekt⁴⁴), nii et see loob isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti c raames õigusliku aluse isikuandmete jagamiseks. Seepärast tuleks andmesubjektide õiguste ja huvide kaitseks lisada isikuandmetega seoses asjakohased, konkreetset ja tõhusad kaitsemeetmed eelkõige juhtudel, kui kasutaja ei ole andmesubjekt. Seega, võttes arvesse keerulisi seoseid ja kattuvust andmesubjekti isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate õiguste ning ettepanekus sätestatud õiguste ja kohustuste vahel, tuleks ettepaneku artikli 12 lõiget 2 muuta täpsustamaks, et andmevaldajate ja andmesubjektide vahel sõlmitud andmejagamislepingu tingimused, mis piiravad andmesubjektide kahjuks nende eraelu puutumatusel ja andmekaitse õiguste kohaldamist, kalduvad nendest kõrvale või muudavad nende mõju, ei ole asjaomasele poolele siduvad.
70. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu asjaolule, et ettepaneku IV peatükis artiklis 13 sätestatakse: „Lepingutingimus on ebaõiglane, kui selle kasutamine

⁴⁴ Ettepaneku põhjendus 5, milles sätestatakse, et ettepanekut „ei tohiks tõlgendada nii, nagu tunnustataks sellega andmevaldaja õiguslikku alust andmeid hoida, neile juurde pääseda või neid [isikuandmeid] töödelda“ tundub olevat vastuolus ettepaneku artikliga 5, millega kehtestatakse andmevaldaja kohustus teha andmed kasutaja taotlusel kättesaadavaks, kui võrd isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 2 sisalduva määratluse kohaselt tähendab isikuandmete töötlemine isikuandmete või nende kogumitega tehtavat automatiseeritud või automatiseerimata toimingut või toimingute kogumit, nagu „edastamine, levitamine või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine“. Kui aga põhjendus 5 käsitleb andmete töötlemist andmevaldaja enda eesmärkidel, tuleks seda selgitada.

kaldub suurel määral kõrvale andmetele juurdepääsu ja nende kasutamise heast kaubandustavast ning on vastuolus hea usu ja ausa kauplemise põhimõttega.“ Sarnaselt eespool öelduga, mis puudutab kooskõla isikuandmete kaitse üldmääruse määratlustega, ei ole see säte piisavalt selge, sest isikuandmete, isikustamata andmete või segaandmekogumite mõisted ei ole kogu tekstis piisavalt selged.

71. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõike 2 kohaselt on juurdepääs andmetele ja nende kasutamine isikuandmete töötlemine. Seepärast kohaldatakse isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse üldmäärusest vastutavatele ja volitatud töötlejatele tulenevaid kohustusi. Sama kehtib juhtumite korral, mis hõlmavad segaandmekogumeid (mis sisaldavad nii isiku- kui ka isikustamata andmeid).
72. Seepärast innustavad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjat selgitama ettepanekus vastutavate ja volitatud töötlejate asjaomaseid nõudeid ja kohustusi isikuandmete töötlemisel käesolevas arvamuses kirjeldatud kujul⁴⁵.

3.7 Avaliku sektori asutuste ning liidu institutsioonide, asutuste ja organite juurdepääs andmetele ja andmete kasutamine nende poolt (V peatükk)

73. Seoses „andmete kättesaadavaks tegemisega“ avaliku sektori asutustele ning liidu institutsioonidele, asutustele ja organitele („avaliku sektori asutused“) „erakorralise vajaduse“ alusel (ettepaneku V peatükk) on Euroopa Andmekaitsekoogul ja Euroopa Andmekaitseinspektoril andmete avaliku sektori asutustele ning liidu institutsioonidele, asutustele ja organitele kättesaadavaks tegemise kohustuse **seaduslikkuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse** osatõsiseid kahtlusi.
74. Ettepaneku artiklis 14 sätestatakse, et taotluse korral teeb andmevaldaja (v.a VKEd) andmed kättesaadavaks avaliku sektori asutusele või liidu institutsioonile, asutusele või organile, **kes tõendab erakorralist vajadust taotletud andmeid kasutada**. Ettepanekus ei viidata õiguslikele meetmetele, mida tuleks võtta selle kohustuse õigusliku aluse esitamiseks. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu sellele, et ettepaneku artikli 1 lõike 2 punktis d viidatakse avalikes huvides oleva ülesande täitmisele.⁴⁶ Sama moodi viidatakse ettepaneku artikli 15 punktis c avalikes huvides oleva ülesande täitmisele, „mis on seaduses sõnaselgelt sätestatud“. See viitab asjaolule, et ettepanekus nähakse asjaomase avaliku sektori asutuse, liidu institutsiooni, asutuse või organi poolse töötlemise õigusliku alusena isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti c. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor osutavad aga sellele, et ettepanekus ei ole selgesti määratletud ei asjaomaseid avalikes huvides olevaid ülesandeid ega avaliku sektori asutusi, liidu institutsioone, asutusi ega organeid, kellele on need avalikes huvides olevad kohustused ülesandeks tehtud. Selle asemel sätestatakse ettepanekus hulk tingimusi, mis tooksid kaasa andmevaldaja juriidilise kohustuse esitada isikuandmeid.
75. Ettepaneku artikli 17 lõike 1 punktis d sätestatakse, et artikli 14 lõike 1 kohaselt andmeid taotledes esitab avaliku sektori asutus või liidu institutsioon, asutus või organ **andmete taotlemise õigusliku aluse**. Õiguskindluse huvides tuleks Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvates artikli 17 lõike 1 punktis d täpsustada, et taotluses tuleb selgesti ära näidata säte, mis annab

⁴⁵ Vt eelkõige käesoleva arvamuse punktid 39 ja 67. Vt ka käesoleva arvamuse punktid 43, 45, 46 ja 51.

⁴⁶ Vt ka ettepaneku põhjendus 5.

taotluse esitavale avaliku sektori asutusele, liidu institutsioonile, asutusele või organile avalikes huvides oleva ülesande.

76. Ettepaneku artiklis 15 esitatakse kolm alternatiivset stsenaariumi, mille korral esineb erakorraline vajadus andmeid kasutada. Ettepaneku artikli 15 punktides a ja b kirjeldatud juhtudel puhul peavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor vajalikuks seaduses sõnaselgelt sätestamise nõue konkreetselt lisada, sest mis tahes isikuandmetega seotud õigust võib piirata „ainult seadusega“ (harta artikli 52 lõige 1, mida on kinnitanud Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud kohtupraktika).
77. Piirangud peavad põhinema õiguslikul alusel, mis on piisavalt **juurdepääsetav ja eeldatav** ning sõnastatud **piisavalt täpselt, et isikud mõistaksid selle ulatust**. Vastavalt vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttele peab õiguslik alus määratlema ka pädevate asutuste volituse teostamise **ulatuse ja viisi** ning lisada tuleb **piisavad meetmed** inimeste kaitsmiseks omavolilise sekkumise eest⁴⁷.
78. Selles kontekstis märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kõigepealt, et juurdepääsu õigustavaid **tingimusi** ei ole kitsalt määratletud. Ettepanekus viidatakse „**erakorralisele vajadusele**“, mis õigustaks andmete taotlemist seoses „**üldise hädaolukorraga**“ (mis on üldiselt määratletud⁴⁸). Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu asjaolule, et põhjenduses 57 sätestatakse, et üldise hädaolukorra olemasolu määratakse kindlaks liikmesriikides või asjaomastes rahvusvahelistes organisatsioonides kehtiva korra kohaselt. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad lisada selle olulise täpsustuse ettepaneku regulatiivosasse. Lisaks peavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor **vajalikuks, et seadusandja määratleks hädaolukorra või erakorralise vajaduse aluse palju rangemalt**. Seepärast tuleks ettepaneku artikli 2 punktis 10 sisalduvat üldise hädaolukorra määratlust muuta, et piiritleda selgemalt, mis liiki olukorrad kujutavad endast üldist hädaolukorda.
79. Ettepaneku artikli 15 punktis c esitatud stsenaariumis kirjeldatakse tegelikult kaht väga erinevat kasutusjuhtumit: esimesel juhul antakse juurdepääs andmetele avalikes huvides, teisel juhul antakse juurdepääs andmetele halduskoormuse vähendamiseks. Esimene kasutusjuhtum, kus viidatakse kättesaadavate andmete puudumisele, mis takistab avaliku sektori asutusel konkreetse avalikes huvides oleva ülesande täitmist, on **eriti problemaatiline**, võttes arvesse „seaduse kvaliteedi“ (sh eeldatavuse) nõuet põhiõigustesse sekkumisel. Teise kasutusjuhtumi korral võib **peik halduskoormuse vähendamine vaevalt osutada kaalukamaks kui mõju asjaomaste isikute põhiõigustele ja vabadustele**. Samal ajal ei täida see põhiõigustesse ja vabadustesse sekkumise vajalikkuse nõuet. Sellega seoses toetavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor eelkõige taotluse esitamise tingimuste täpsemat piiritlemist.

⁴⁷ Vt muu hulgas Euroopa Liidu Kohus, C-175/20, „SS“ SIA vs. Valsts ieņēmumu dienests, ECLI:EU:C:2022:124, punkt 83.

⁴⁸ Artikli 2 punktis 10 määratletakse üldist hädaolukorda järgmiselt: „erakorraline olukord, mis mõjutab negatiivselt liidu, liikmesriigi või selle osa elanikkonda ning millega kaasneb oht, et see võib tõsiselt ja püsivalt kahjustada elamistingimusi või majanduslikku stabiilsust või oluliselt halvendada majanduslikke varasid liidus või asjaomases liikmesriigis või asjaomastes liikmesriikides“.

80. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et **isikuandmete liigid**, millele avaliku sektori asutused juurde pääsevad, ei ole piisavalt täpsustatud⁴⁹. Kuid kohustus andmed esitada võib laieneda isikuandmetele seadmetest, mis kuuluvad esemevõrku⁵⁰ ja füsioloogilise aktiivsuse seadmete hulka. Selline teave võib hõlmata isikuandmete eriliike ja muid tundlikke andmeid, nagu asukoht, mis võimaldaks teha andmesubjekti elu kohta eraelulisi järeldusi.
81. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu ka asjaolule, et **andmesubjektide kaitsemeetmeid** ei ole ettepanekus piisavalt täpselt kirjeldatud. Eelkõige viidatakse ettepaneku artikli 17 lõike 2 punktis c (mis käsitleb avaliku sektori asutuste **andmetaotluste sisu**) andmevaldaja õiguspäraste eesmärkide järgimisele, kuid mitte ohule *andmesubjekti* õigustele ja vabadustele. Ettepaneku artikli 19 lõike 1 punkti b kohaselt rakendab *andmeid vastu võtnud* avaliku sektori asutus tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mis kaitsevad andmesubjektide õigusi ja vabadusi. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et eespool osutatud meetmeid tuleb eeskätt võtta *andmete kogumise hetkel*, mitte pärast andmete edastamist.
82. Ettepaneku artikli 17 lõike 2 punktis d täpsustatakse, et taotlus peab käsitlema nii palju kui võimalik *isikustamata* andmeid. Sellele meetmele lisandub artikli 18 lõike 5 säte, mille kohaselt teeb andmevaldaja juhul, kui taotluse täitmine nõuab isikuandmete avalikustamist, mõistlikke jõupingutusi andmete pseudonüümimiseks niivõrd, kui taotlust on võimalik täita pseudonüümitud andmetega. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor on arvamusel, et artikli 18 lõiget 5 tuleks muuta nii, et andmevaldaja oleks kohustatud andmeid pseudonüümima, mitte lihtsalt „tegema mõistlikke jõupingutusi“. Seepärast nõuavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kaasseadusandja jätaks välja viite „mõistlikele jõupingutustele“, sest tundub, et see piirab andmevaldaja kohustust, ja meenutavad, et pseudonüümimine vähendab andmesubjektidele kaasnevaid riske, vähendades töödeldavate isikuandmete hulka ja edasiste andmekuritarvituste mõju. Lisaks soovivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor võtta kaasseadusandjal arvesse, et andmevaldajal võib olla vaja isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt rakendada muid asjakohaseid meetmeid, eelkõige piisavaid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid võimalikult väheste isikuandmete kogumise, nende terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks.
83. Laiemalt märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et avaliku sektori asutusel on ettepaneku kohaselt andmeid taotledes **ulatuslik kaalutusõigus**, sest muu hulgas määratakse taotluses (ja mitte ettepanekus endas): milliseid andmeid nõutakse (artikli 17 lõike 1 punkt a); „erakorraline vajadus“ (punkt b), mis määratakse vaid üldise hädaolukorra puhul kehtiva korra kohaselt; taotluse eesmärk, samuti kavandatav kasutuseesmärk ja „kasutamise“ kestus (punkt c).
84. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvates tuleks ettepanekus **selgemini määratleda avaliku sektori asutuse volituse teostamise ulatus ja viis**, et kaitsta inimesi meelevaldse sekkumise eest⁵¹. Eelkõige tulevad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa

⁴⁹ Põhjenduses 56 viidatakse „ettevõtte valduses olevatele andmetele“.

⁵⁰ Põhjendus 14.

⁵¹ Vt sellega seoses Euroopa Andmekaitseinspektori 19. detsembri 2019. aasta suunised, milles hinnatakse nende meetmete proportsionaalsust, mis piiravad põhiõigusi eraelu puutumatusel ja isikuandmete kaitsele ning kus viidatakse muu hulgas

Andmekaitseinspektor meelde, et Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt⁵² tuleb õigusaktides, kus sätestatakse kõnealuste meetmete õiguslik alus, sätestada selged ja täpsed eeskirjad, mis reguleerivad nende meetmete **ulatust ja kohaldamist** ning kehtestavad **minimaalsed kaitsemeetmed**, et mõjutatud isikuandmetega isikutel oleksid **piisavad tagatised**, et andmed on kuritarvitamise riski eest tõhusalt kaitstud. Õigusaktis peab olema märgitud, mis asjaoludel ja tingimustel võib nende andmete töötlemist hõlmava meetme võtta, tagades seeläbi, et sekkumine piirdub rangelt vajalikuga. Vajadus selliste meetmete järele on seda suurem, kui kaalul on isikuandmete eriliikide kaitse.

85. Lisaks osutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor asjaolule, et ettepaneku artikli 17 lõike 3 kohaselt **ei tee** avaliku sektori asutused **andmeid direktiivi (EL) 2019/1024 tähenduses taaskasutamiseks kättesaadavaks**. Artikli 17 lõikega 4 lubatakse aga andmevahetust avaliku sektori asutuste vahel artiklis 15 osutatud ülesannete täitmiseks või andmete jagamist kolmandate isikutega „tehnilise ülevaatusse või muu funktsiooni“ allhankesse andmisel avaliku sektori asutuste poolt. Võttes arvesse artikli 15 laia kohaldamisala, ei ole andmete, sh isikuandmete taaskasutamise piirang määratletud piisavalt kitsalt. Veelgi enam, ettepaneku põhjenduses 65 sätestatakse, et „avaliku sektori asutustele ning liidu institutsioonidele, asutustele ja organitele erakorralise vajaduse alusel kättesaadavaks tehtud andmeid tuleks kasutada üksnes sel eesmärgil, milleks neid taotleti, välja arvatud juhul, kui andmed kättesaadavaksteinud andmevaldaja on andnud sõnaselge nõusoleku andmete kasutamiseks muudel eesmärkidel.“ Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tuletavad meelde, et seni, kuni taotlus käsitleb isikuandmeid, reguleerib töötlemist mis tahes muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõige 4 ja/või ELi isikuandmete kaitse määruse artikkel 6, olenemata kokkuleppes andmevaldajaga. Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor muuta kõnealuseid sätteid vastavalt.
86. Ettepaneku **artikliga 21** võimaldatakse avaliku sektori asutusel edastada omakorda andmeid **füüsilistele või juriidilistele isikutele, et teha teadusuuringuid kooskõlas eesmärgiga, milleks andmeid taotleti**. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tuletavad meelde vajadust kohaldada kõnealuste andmete potentsiaalselt tundlikku laadi arvesse võttes **asjakohaseid kaitsemeetmeid** kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 89 ja ELi isikuandmete kaitse määruse artikliga 13.
87. Samuti tuletavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor meelde, et vastavalt digiteenuste paketi ja andmestrateegiat käsitlevale Euroopa Andmekaitseinspektori avaldusele tuleks erilist tähelepanu pöörata „teadusuuringute eesmärgil toimuva töötlemise kaitsemeetmetele, millega tagatakse seaduslik, vastutustundlik ja eetiline andmehaldus, näiteks **kontrollinõuded** teadlastele, kellel on juurdepääs suurele hulgale potentsiaalselt tundlikele isikuandmetele“⁵³. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad lisada need nõuded ettepanekusse.

järgmistele meetmetele: mõjutatud isiku teavitamine; säte andmete säilitamise kohta Euroopa Liidus; säte andmete pöördumatu hävitamise kohta pärast säilitamistähtaja lõppu. Vt ka Euroopa Liidu Kohus, C-175/20, „SS“ SIA vs. Valsts ierņēmumu dienests, ECLI:EU:C:2022:124, punkt 64, kuid ka punktid 83 ja 84.

⁵² Vt Euroopa Liidu Kohus, C-623/17, Privacy International vs. Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs, ECLI:EU:C:2020:790, punkt 68.

⁵³ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori avaldus digiteenuste paketi ja andmestrateegia kohta, 18. november 2021, lk 7.

88. Ettepaneku artikliga 18 seoses on Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et viidet „valdkondlikele õigusaktidele“ (milles määratletakse artikli 18 lõikes 2 osutatud andmete kättesaadavusega seotud erivajadused) tuleks täpsustada. Eraldi märkus käsitleb artikli 18 lõiget 6, millega määratakse kindlaks artiklis 31 osutatud asutuse pädevus, sealhulgas taotluse täitmise vaidlustamisel. Kuna taotleja võib olla ELi institutsioon, asutus või organ, peaks artikkel 31 hõlmama Euroopa Andmekaitseinspektori ja viidet määrusele (EL) 2018/1725. Samuti tuleks lisada sättesse viide andmesubjekti teavitamisele taotlusest ja andmesubjekti (mitte ainult andmevaldaja) võimalusele taotlus vaidlustada, samuti tema õigusele kasutada taotlusega seoses tõhusat õiguskaitsevahendit.
89. Ettepaneku artikli 19 kohta märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et eesmärkide lai määratlemine vähendab artikli 19 lõike 1 punktis a osutatud kaitsemeetme tõhusust. Lisaks tuleks kohe alguses määratleda täpselt andmete säilitamise periood, mida kohaldatakse olenevalt andmete säilitamise eesmärgist.
90. Ettepaneku artikli 16 lõikes 2 on täpsustatud: „Avaliku sektori asutused (...) ei kasuta käesolevast peatükist tulenevaid õigusi kriminaal- või haldusrikkumiste tõkestamiseks, uurimiseks, avastamiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks, või tolli- või maksuhalduseks. Käesolev peatükk ei mõjuta kriminaal- või haldusrikkumiste tõkestamist, uurimist, avastamist ja nende eest vastutusele võtmist või kriminaal- või halduskaristuste täitmisele pööramist või tolli- või maksuhaldust käsitlevat kohaldatavat liidu ja siseriiklikku õigust“ (rõhutus lisatud).
91. Eelmärkusena juhivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu sellele, et artikli 16 lõike 2 säte ei ole kooskõlas artikli 1 lõikega 4, mille kohaselt ettepanek ja kõik selle sätted ei mõjuta mitmeid andmetöötlustoiminguid ja pädevusi, mis erinevad osaliselt artikli 16 lõikes 2 nimetatutest. Lisaks märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepaneku põhjenduses 60 juba kinnitatakse, et avaliku sektori asutused ning liidu institutsioonid, asutused ja organid peaksid oma ülesannete täitmisel kriminaal- ja haldusrikkumiste tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise, kriminaal- ja halduskaristuste täitmisele pööramise valdkonnas ning andmete kogumisel maksustamise või tollivormistuse eesmärgil *tuginema oma valdkondlike õigusaktide kohastele volitustele*.
92. Võttes arvesse selliseid avalikes huvides olevaid ülesandeid täitvate avaliku sektori asutuste ning liidu institutsioonide, asutuste ja organite erilist olemust ja ülesandeid, on Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et sellised üksused tuleks V peatüki kui sellise kohaldamisalast välja jätta. Tõepoolest, Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et sellistel üksustel võiks olla üksnes õigus kohustada andmevaldajaid tegema andmeid kättesaadavaks kooskõlas vaid valdkondlike õigusaktidega antud volitustega. Veelgi enam, seoses liidu institutsioonide, asutuste ja organitega soovivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor määrata ettepaneku regulatiivosas selgelt kindlaks üksused, kellel on õigus vastavalt V peatükile andmeid taotleda, võttes nõuetekohaselt arvesse nende asutamiskäitsetes sätestatud pädevust.
93. Need soovitusel ei piira vajadust täpsustada „üldise hädaolukorra“ liiga üldist määratlust artikli 2 punktis 10, mis põhjendaks andmete juurdepääsu volituse teostamist.

3.8 Rahvusvahelises kontekstis kohaldatavad isikustamata andmete kaitsemeetmed (ettepaneku VII peatükk)

94. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt ettepaneku sätete üle, mis käsitlevad juurdepääsu üksnes isikustamata andmetele ja näivad kajastavat isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 48 sätteid. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et artiklis 27 käsitletakse sisuliselt peamiselt juurdepääsutaotlusi, mitte andmete edastamist. Mõistel „edastamine“ on isikuandmete kaitse üldmääruse järgi konkreetne tähendus, mis hõlmab kohustust see sõnastada. Vältimaks segadust isikustamata andmetega, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor viidata ainult juurdepääsule ja edastamise mõiste sellest artiklist välja jätta.
95. Lisaks oleks kasulik selgitada ettepaneku artikli 27 lõigete 1, 2 ja 3 koostoimet. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt artikli 27 lõikes 1 esitatud kinnituse üle, mis hõlmab valitsuse juurdepääsu isikustamata andmetele, mis tekitaks vastuolu liidu või asjaomase liikmesriigi siseriikliku õigusega. Kuid sätte lõplik sõnastus „ilma et see piiraks lõike 2 või 3 kohaldamist“ tuleks muuta selgemaks, täpsustades, et isegi taotluse puudumisel tuleb kehtestada lõikes 1 osutatud meetmed, st olenemata kolmanda riigi taotlusest saada andmetele juurdepääs. Tõepoolest, kuna teave taotluse kohta ei ole alati kättesaadav, on oluline kehtestada sellist juurdepääsu võimalust vältiv meede. Samuti tõstatavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor küsimuse, kas lõikes 1 kasutatud sõna „mõistlikud“ ei vähenda meetmete mõju. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad sõna „mõistlikud“ meetmete tõhususe tagamiseks välja jätta või asendada mõjuvama sõnaga, näiteks „vajalikud“.
96. Lisaks juhivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu asjaolule, et ettepaneku artikli 27 lõike 3 kohaselt võivad andmetöötlusteenuste osutajad, kes saavad kolmanda riigi kohtu või haldusasutuse otsuse edastada liidus säilitatavaid isikustamata andmeid või anda neile juurdepääs, küsida vastavalt ettepanekule pädevate asutuste või organite arvamust, et hinnata, kas kohaldatavad juurdepääsutingimused on täidetud. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt selle sätte üle, millega nõutakse konkreetsetel juhtudel pädeva asutusega konsulteerimist. Kuid pädeva asutuse arvamuse järele ei ole sättes käsitletud. Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada, et „kui pädevate asutuste arvamuses jõutakse järeldusele, et tingimused ei ole täidetud – eelkõige seetõttu, et otsus käsitleb äärmiselt tundlikke andmeid või mõjutab liidu või selle liikmesriikide huve riikliku julgeoleku või riigikaitse küsimustes, siis saaja ei anna andmetele juurdepääsu“.

3.9 Rakendamine ja täitmise tagamine (ettepaneku IX peatükk)

97. Üldmärkusena selle määruse haldussätete kohta soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutada ettepanekust tulenevaid riske, kuivõrd ettepanekuga ei ühtlustata määruse kohaldamise järelevalvet liikmesriikide vahel, ei nähta ette Euroopa järjepidevuse mehhanismi, mis võiks tagada määruse ühtse kohaldamise siseturul, ega ühtlustata sanktsioone, mis toob kaasa ohu hakata valima meeelpärast kohtualluvust.
98. Ettepaneku artiklis 31 sätestatakse, et iga liikmesriik määrab kindlaks andmemääruse kohaldamise ja täitmise eest vastutava pädeva asutuse või pädevad asutused ning et liikmesriigid võivad asutada ühe või mitu uut asutust või toetuda olemasolevatele asutustele. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor

Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad tegevusraskuste ohtu, mis võib tuleneda sellest, kui määruse rakendamise ja täitmise tagamise eest määratakse vastutama mitu pädevat asutust. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on tõsiselt mures, et kui kavandatud juhtimisraamistik on nii organisatsioonidele kui ka andmesubjektidele keerukas ja segane, toob see kogu liidus kaasa regulatiivseid erinevusi ning kahjustab sellega järelevalve ja täitmise tagamise järjepidevust.

99. Artikli 31 lõike 2 punkt b on valdkondlike asutustega seoses üsna ebamäärane ega anna piisavaid suuniseid kohustuste jagamiseks pädevate asutuste, andmekaitseasutuste ja ettepaneku rakendamisega seotud valdkondlike asutuste vahel, suurendades nii kattuvuste ja vastutuse jaotuse vastuolude ohtu. Näiteks ei ole ettepaneku IX peatükis määratletud tarbijakaitse tagamise eest vastutavate riiklike ametiasutuste (nimetatud määruse põhjenduses 82 ning artiklites 36 ja 37) täpset rolli. Eri pädevate asutuste volitused ja ülesanded peaksid olema selgesti määratletud, eelkõige seoses ettepaneku eri sätete täitmise tagamisega. Näitena soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjatel kindlaks määrata, milline asutus vastutab ettepaneku IV peatüki (ettevõtjate vahel andmetele juurdepääsu ja andmete kasutamise seotud ebaõiglasel tingimused) kohaldamise ja täitmise tagamise eest. Lisaks tuleks õiguskindluse tagamiseks ja segaduse vältimiseks muuta selgemaks ja täpsemaks ettepaneku ja valdkondlike õigusaktide haldusmudelite koostoime (nt ühtse Euroopa terviseandmeruumi määrusega asutatud pädevate asutustega).
100. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt, et andmekaitse järelevalveasutused on määratud pädevateks asutusteks, kes vastutavad ettepaneku kohaldamise järelevalve eest isikuandmete kaitse valdkonnas (artikli 31 lõike 2 punkt a). Selline määramine on oluline, et vältida vigu ja võimalikke vastuolusid kõnealuse määruse ning isikuandmete kaitse üldmääruse sätete vahel ning säilitada Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 16 ja harta artiklis 8 sätestatud põhiõigus isikuandmete kaitsele. Kuid järelevalveasutuste pädevuse kohta kehtib klausel „ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 1 kohaldamist“. On ebaselge, kuidas selline säte võiks mõjutada andmekaitse järelevalveasutusi ja valdkondlike asutusi. Seepärast kutsuvad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjat üles seda sätet muutma, et kaotada ebamäärasus.
101. Lisaks on ebaselge, kuidas artikli 31 lõige 1 toimib koos ettepaneku artikli 31 lõikega 4. Ettepanek esitatakse palju stsenaariume, milles puudub selgus. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on arvamusel, et praegusel kujul koostatuna tooks ettepanek kaasa vastutuse jaotuse vastuolusid, keerukust organisatsioonidele ja andmesubjektidele, samuti killustatud järelevalve liikmesriikide vahel. Seepärast soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor selguse nimel jätta välja viite „ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 1 kohaldamist“ (artikli 31 lõige 2). Samuti soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjatel tungivalt selgitada artikli 31 lõiget 1 ja lõiget 4 ning sätestada selgesti pädevate, andmekaitse, valdkondlike ja koordineerivate asutuste määramine, vastutuse jaotus nende asutuste vahel ja koostöömehhanism. Eelkõige juhivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu koordineeriva pädeva asutuse konkreetsete volituste ja ülesannete puudumisele ettepanekus ning soovivad kaasseadusandjal see viga parandada.

102. Ettepaneku artikli 31 lõikes 3 sätestatakse liikmesriikide kohustus tagada, et selle artikli lõike 1 kohaselt määratud pädevate asutuste ülesanded ja volitused on selgelt määratletud. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu asjaolule, et paljud neist volitustest ja ülesannetest sarnanevad nendega, mis on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 kohaselt üle antud andmekaitse järelevalveasutustele. Siiski on Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et ettepaneku artikli 31 lõige 3 ei ühtlуста pädevate asutuste ülesandeid ja volitusi liikmesriikides ning selle sätte ja isikuandmete kaitse üldmääruse koostoime ei ole selge. Lisaks on ebaselge, kuidas ettepaneku artikli 31 lõikes 3 loetletud ülesanded ja volitused mõjutavad andmekaitse järelevalveasutuste ülesandeid ja volitusi määruse kohaldamise järelevalvel isikuandmete kaitse valdkonnas. Artikli 31 lõike 2 punkti a põhjal võib mõista, et andmekaitse järelevalveasutuste ülesanded ja volitused on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruse VI ja VII peatükis. Kuid on ebaselge, kas ettepanekuga määratakse neile asutustele uued ülesanded ja volitused, ning kui see on nii, siis milline on viimaste koostoime andmekaitse järelevalveasutustele isikuandmete kaitse üldmäärusega määratud ülesannete ja volitustega. Järelevalve selguse ja järjepidevuse tagamiseks soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor määratleda ettepaneku kontekstis selgelt andmekaitse järelevalveasutuste roll.
103. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt ettepaneku artikli 31 lõike 6 üle, milles sätestatakse, et pädevad asutused on vabad mis tahes välisest mõjust ning nad ei küsi ega saa juhiseid üheltki teiselt üksuselt. Selle sätte selgitamiseks ja tugevdamiseks soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor mainida ettepanekus konkreetselt pädevate asutuste sõltumatut olemust.
104. Ettepaneku artikli 32 lõikes 1 on sätestatud, et ilma et see piiraks muude haldus- või õiguskaitsevahendite kohaldamist, on füüsilistel ja juriidilistel isikutel õigus esitada kas individuaalselt või vajaduse korral kollektiivselt kaebus oma alalise elukoha, töökoha või asukoha liikmesriigi asjaomasele pädevale asutusele, kui nad on seisukohal, et nende määrusest tulenevaid õigusi on rikutud.
105. Õigus esitada artikli 32 kohane kaebus võib põhjustada tegevusraskusi, sest on ebaselge, kuidas füüsilised või juriidilised isikud määravad, kas tegu on isikuandmetega ja milline asutus on pädev nende kaebust menetlema. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad seadusandjal tungivalt sätestada pädevate asutuste (st andmekaitse järelevalveasutused, valdkondlikud asutused ja koordineerivad asutused) vaheliseks kaebuste menetlemiseks selge ja täpne koostöömehhanism ning määrata kaebuste esitajatele selge kontaktpunkt. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on arvamusel, et artikli 32 lõige 2 ja artikli 32 lõige 3 on ebaselged ega anna piisavalt teavet kaebuste esitajatele ega järelevalveasutustele. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad määrata koordineerivad asutused kõikidele määrusega seotud kaebuste esitajatele kontaktpunktiks, kelle ülesanne on edastada kaebus muudele asjaomastele asutustele. Eelkõige soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor selge sõnaga mainida, et kõnealune artikkel ei mõjuta isikuandmete kaitse üldmääruse VIII peatükki.
106. Samuti on ebaselge selle sätte koostoime isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 56 sätestatud ühtse kontaktpunkti mehhanismiga isikuandmete piiriülel töötlemisel.

107. Lisaks juhivad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu erisätete puudumisele, mis võimaldaks mõjutatud füüsilisel või juriidilisel isikul kasutada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, kui pädevatele asutustele esitatud kaebusega ei tegeleta, samuti pädevate asutuste käesoleva ettepaneku kohaselt tehtud otsuste vaidlustamisel. See võib kaasa tuua paralleelse ja ebajärjepideva täitmise tagamise isikuandmete kaitse üldmääruse (kus on sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile) ja ettepaneku alusel.
108. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor osutavad sellele, et ettepaneku põhjenduses 82, artiklites 36 ja 37 sätestatakse võimalus kasutada ELi tarbijakaitsealase koostöö võrgustiku mehhanismi ning võimaldatakse esindushagide esitamine, määruse (EL) 2017/2394 ja direktiivi (EL) 2020/1828 lisade muutmise kaudu. On ebaselge, kuidas ja mis ulatuses on tarbijakaitsealase koostöö võrgustik koostoimes sellest artiklist tuleneva õigusega esitada kaebus.
109. Seoses artikliga 33 märgivad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekuga ei ühtlustata sanktsioone ettepaneku rikkumise eest (ega täpsustata karistatavaid rikkumisi, trahve selle sätete rikkumise eest ega selliste karistuste kohaldamise õigusega asutusi ega organeid). Näiteks on ebaselge, kuidas ja milline asutus vastutab artikli 5 lõike 2 täitmise tagamise eest, millega keelatakse pääsuvaldajatel tegutseda kolmanda isikuna, kellega kasutaja võib oma andmeid jagada, ja milliseid karistusi kohaldatakse. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad kaasseadusandjal selgitada ettepaneku ja digiturgude õigusakti koostoimet seoses selle sätte täitmise tagamise ja kohaldatavate karistustega.
110. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et see säte, mis piirab ettepaneku täitmisel tagamist (võimalusi kohaldada ühtlustatud karistusi) ja võib kaasa tuua ohu valida kohtualluvuseks leebeim liikmesriik, piirab ettepaneku sõnastatud eesmärki tagada andmetest saadud väärtuse õiglane jaotamine andmemajanduses osalejate vahel.
111. Seoses artikliga 34 soovivad Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor komisjonil konsulteerida Euroopa Andmekaitseenõukoguga, kui nad töötavad välja ja soovivad isikuandmetele juurdepääsu ja nende kasutamist käsitlevaid mittesiduvaid lepingutingimuste näidiseid.
112. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu ka Euroopa koostööraamistiku puudumisele ettepanekus. Võttes arvesse ettepaneku mõju liikmesriikides ja piiriülese töötlemise mahtu, mis võib kuuluda määruse reguleerimisalasse, on üsna üllatav, et ettepanekuga ei nähta ette selget Euroopa koostöömehhanismi, et tagada selle järjepidev kohaldamine liikmesriikides (eelkõige seoses kaebuste menetlemisega ja võttes arvesse eri valdkondlike pädevate asutuste võimalikku kaasatust). Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor viitavad asjaolule, et ettepaneku artikli 31 lõike 3 punkt f on selles mõttes ebapiisav, ja soovivad kaasseadusandjal kehtestada osalevate asutuste koostöö hõlbustamiseks selged eeskirjad.
113. Euroopa Andmekaitseenõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt riiklike andmekaitseasutuste määramise üle pädevateks asutusteks, kes vastutavad ettepaneku kohaldamise järelevalve eest isikuandmete kaitse valdkonnas, ning paluvad kaasseadusandjal määrata ka riiklikud andmekaitseasutused selle ettepaneku alusel koordineerivateks pädevateks asutusteks.
114. Andmekaitseasutustel on nii juriidiline kui ka tehniline unikaalne oskusteave andmete töötlemise nõuetele vastavuse järelevalve valdkonnas, suuniste andmisel digiosalejatele ja andmesubjektidele

ning vaheregulatsioonimehhanismi kasutamisel, mis annab neile digivaldkonna reguleerimise õigusraamistikus keskse rolli.

115. Lisaks leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kuna isikuandmete kaitse üldmäärust kohaldatakse juhul, kui andmekogumis sisalduvad isikuandmed ja isikustamata andmed on lahutamatult seotud, peaks andmekaitseasutuste roll käesoleva ettepaneku juhtimisraamistikus alles jääma. Kaasseadusandjad peaksid tagama, et selline haldamine kajastaks lähtumist Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 16 ja harta artiklis 8 sätestatud põhiõigusest isikuandmete kaitsele ning säilitaks andmekaitseasutuste sõltumatuse.
116. Muude koordineerivate pädevate asutuste määramine lisaks andmekaitseasutustele võib mõjutada järjepidevust seoses isikuandmete kaitse üldmääruse sätete kohaldamise järelevalvega ning muuta digiosalejate ja andmesubjektide jaoks olukorra väga keeruliseks.
117. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu asjaolule, et Euroopa Andmekaitseinspektorit mainitakse vaid ettepaneku artikli 33 lõikes 4, milles viidatakse karistustele (avaliku sektori asutuste andmetele juurdepääsu käsitlevate sätete rikkumise kohta vt V peatükk), ning et Euroopa Andmekaitseinspektorit ei ole loetletud ettepaneku artiklis 31 „pädeva asutusena“. Võttes arvesse Euroopa Andmekaitseinspektori **järelevalverolli** liidu institutsioonide, organite ja asutuste andmekaitseasutusena ning asjaolu, et mõni liidu institutsioon, organ ja asutus võib ettepaneku tähenduses olla samuti kasutaja või andmevaldaja, **soovitavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada artikli 31 lõike 2 punktia viite Euroopa Andmekaitseinspektorile pädeva asutusena, kes teeb järelevalvet kogu ettepaneku üle liidu institutsioone, organeid ja asutusi puudutavas ulatuses.** Lisaks tuleks selgitada, et asjakohasel juhul kohaldatakse määruse 2018/1725 artiklit 62 *mutatis mutandis*.

Brüssel, 4. mai 2022

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp
eesistuja
(Andrea Jelinek)

Euroopa Andmekaitseinspektori nimel
Euroopa Andmekaitseinspektor
(Wojciech Wiewiorowski)